

Alan Hranitelj kreator

Dve stvari sta v Ljubljani, o katerima se zelo veliko govori, zato pa toliko manj piše: moda in fotografija. Zdaj je na primer slišati, da so modeli, ki jih je od 9. do 16. aprila razstavila Moderna galerija, nesmiselno kostumografsko poigravanje, neobstojni kipi, nasilno vračanje (kičastega) baroka in sploh še ena varianta bolnega narcizma, ki ga premore dekadentni Balkan. Obenem pa krožijo govornice, da je Alan Hranitelj edini predstavnik jugoslovanske visoke mode.

Obleke Alana Hranitelja sem prvič videl na fotografijah Mihe Škerlepa, ki so pravzaprav še danes eden njihovih glavnih nosilcev — tako in drugače. Ampak Hraniteljeve kreacije so se mi zdele morbidne, izumetničene in brez erotičnega naboja (mogoče je to androginskost, o kateri piše Jure Mikuž v katalogu razstave). Razen tega je Hranitelj za svoje modele vedno izbiral — seveda namenoma — kolikor mogoče nevtralne manekenke, ki so s svojimi ponosnimi držami delovale malodane monumentalno. Skratka, umetnost Alana Hranitelja mi je bila popolnoma tuja, če že ne kar zoprna. In zato sem se trudil, da bi te fotografije delovale name izključno kot fotografije, ne pa kot slike Hraniteljevih oblek. Kot zdaj vidim, mi je to uspelo v preveliki meri.

Tak odnos do Hraniteljeve mode se mi zdi precej tipičen. Do njegovih oblek si težko ravnodušen. Lahko te omamijo, lahko te odbijejo. In če te odbijejo, jih še najraje odmisliš. Če pa jih odmisliš, se ti lahko zgodi, da kreatorjevega razvoja sploh ne opaziš več.

Najbrž bi se našel še kakšen razlog. Visoka moda je pri nas vsekakor tujek, ki ga je zaenkrat nemogoče umestiti v koncept slovenske kulture. Kako naj potemtakem dosežejo zaželen efekt kreacije, ki etablrane vzorce visoke mode pravzaprav ironizirajo? In predvsem, kako naj povprečni gledalec sploh ve, da je ironija prisotna?

Obleke smo navajeni gledati enoplastno: obleka sama na sebi (na plastičnem manekenu), oblečena obleka (na človeku) in obleka na fotografiji. Za nekatere obleke je dovolj, če vidimo eno od teh variant, za Hraniteljeve očitno ni. To se je lepo pokazalo na razstavi. Po ustaljeni formuli smo istočasno videli isto zgodbo na različne načine.

Poleg razstavljenih oblek in fotografij je bil ob otvoritvi napovedan tudi modni defile. Učinek bi bil popoln, če bi vsi videli vse, tako pa je bilo očitno poslanih preveč vabil (oziroma jih na vratih niso preverjali) in za časa defileja je marsikdo ostal zunaj. To je sicer tehnična plat zadeve, ki pa je

povzročila negativno reklamo: veliko ljudi, malo medijskega pompa. Ko smo se po defileju prikradli noter, je atmosfera že upadala in v razstavnici dvorani je bilo temačno in nabit. Dvomim, da je kdo videl razstavo kot celoto.

Ko sem si nekaj dni kasneje v miru ogledal stvari, sem se marljivo postavil v vlogo idealnega gledalca in si tako modele predstavljal še v gibanju. Občutek je bil prijeten. Postavitev me je sprostita in predsodek, ki je moja percepcijo teh oblek razžiral že nekaj let, je mahoma izginil.

Razstava je dinamična, čeprav malce katedralna. Obleke so bile razporejene v obliki črke »V«, naokrog pa so viseli grozdi fotografij. Na žalost se zgornje vrste le-teh ni videlo (previsoko, pa še bleščalo se je). Poleg te dinamike, ki je delovala že kar inštalacijsko, je veliko vlogo odigrala dnevna svetloba. Barve, ki smo jih dotlej poznali samo s fotografij, so bile pač videti bolj plastične, in do izraza so prišli dodatki — izkazalo se je, da ptice in rože niso le ekstravagantne muhe, pač pa legitimni del obleke, na primer klobuk.

Ali naj bi se te obleke nosilo? Na prvi pogled se zdi popolnoma nemogoče, da bi nekdo zares oblekel katerega izmed razstavljenih modelov. Na kaki pariški soirée je sicer videti vse mogoče, ampak kdo se bo upal pojaviti v napihnjeni roza obleki s torto na glavi? Samo Alan Hranitelj.

Vsaka visoka moda je nagnjena k ekscentričnosti, ampak njeni produkti ostajajo ponavadi v omarah. Občutek imamo, da je Hraniteljeva moda že prerasla bojazen in strast, da bi koga šokirala. Provocira namreč vse — visoko modo, zgodovino mode in ulico hkrati. Vsi nekaj pričakujejo in vsi so na neki točki razočarani. Vendar pa tudi ona sama nekaj pričakuje. Od vsakega posebej. Ali naj se jo gleda na elitnih defilejih, ali naj se jo postavi v muzej ali pa naj se jo končno — obleče! Zmožna je namreč vsega hkrati. In kreacija je le redko razočarana.